

Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur

VPLIV SODOBNIH MEDIJEV NA ŽIVLJENJE NAJSTNIKOV

RAZISKOVALNA NALOGA

Področje: sociologija

AVTORJA

Blaž Pavlič

Jure Podgoršek

MENTORICA

Jožica Novak

Šentjur, 2017

KAZALO

1	POVZETEK.....	4
2	UVOD.....	6
2.1	NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE	6
2.2	HIPOTEZE	6
2.3	METODE DELA.....	7
3	TEORETIČNI DEL.....	8
3.1	KAJ SO MEDIJI?.....	8
3.2	ČAS, KI GA NAJSTNIKI PORABIJO ZA MEDIJE.....	8
3.2.1	Najstniki in mediji v ZDA.....	8
3.2.2	Najstniki in uporaba medijev v Sloveniji	9
3.3	RAZLIKE V UPORABI MEDIJEV MED FANTI IN DEKLETI.....	10
3.4	VPLIV SODOBNIH MEDIJEV NA ŽIVLJENJE NAJSTNIKOV.....	11
3.4.1	Zasvojenost	12
3.4.2	Multitasking.....	12
3.5	ZAVAJANJE MEDIJEV	13
3.5.1	Ali mlade motijo lažne novice?	13
3.6	KATERA MEDIJSKA PODROČJA SPREMLJAJO NAJSTNIKI?	14
3.7	VREDNOTE VIRTUALNEGA SVETA.....	15
4	EMPIRIČNI DEL.....	16
4.1	ANKETNI VPRAŠALNIK.....	16
4.2	ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	17
4.3	EKSPERIMENT Z NASLOVI NOVIC	22
5	RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK.....	28
6	VIRI IN LITERATURA.....	31
7	PRILOGE.....	33
	Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	33
	Priloga 2: Eksperiment z naslovi novic v medijih.....	35

KAZALO TABEL IN GRAFOV

TABELA

Tabela 1: Anketirani učenci glede na razred	16
---	----

GRAFI

Graf 1: Uporaba oz. spremljanje sodobnih medijev glede na spol	17
Graf 2: Spremljanje oz. uporaba skupin medijev	17
Graf 3: Spremljanje oz. uporaba socialnih omrežij glede na spol	18
Graf 4: Spremljanje svetovnega dogajanja	18
Graf 5: Vpliv medijev na odločitve najstnikov	19
Graf 6: Vpliv kategorij medijev na odločitve najstnikov	20
Graf 7: Vpliv medijev na odločitve tistih, ki menijo, da so zasvojeni z mediji	20
Graf 8: Mnenje o objektivnosti informacij v medijih	21

1 POVZETEK

Naslov naloge: Vpliv sodobnih medijev na življenje najstnikov

Avtorja: Blaž Pavlič, Jure Podgoršek

Šola: Osnovna šola Franja Malgaja Šentjur

Mentorica: Jožica Novak, prof. ped. in zgo., OŠ Franja Malgaja Šentjur

Mediji so povsod okoli nas. Predstavljajo nam izziv zaradi novih načinov komuniciranja ter kako jih pametno uporabiti. V teoretičnem delu pišemo o času, ki ga najstniki porabijo za medije, razlikah v uporabi medijev med spoloma, vplivu medijev na najstnike, zavajanju medijev ter spremljanju medijskih področij.

Rezultati empiričnega dela so pokazali, da anketirani učenci porabijo manj časa za sodobne medije kot ostali slovenski najstniki. Dekleta so mnogo bolj zasvojena s socialnimi omrežji kot fantje. Četrtnina vprašanih spremlja svetovno dogajanje. Mediji vplivajo na četrtnino vprašanih. Veliko učencev ima kritičen odnos do informacij v medijih.

Ključne besede: mediji, vpliv medijev, najstniki, raziskava.

ABSTRACT

Title: The impact of modern media on the life of teenagers

Authors: Blaž Pavlič, Jure Podgoršek

School: Franjo Malgaj Primary School, Šentjur

Menthor: Jožica Novak, pedagogy and history teacher, Franjo Malgaj Primary School, Šentjur

Media are present all around. They represent a challenge due to new ways of communication as well as their use.

In the theoretical part we present the issues of time spent on media, sex differences in the use of media, the impact of media on teenagers, the misleading information published in media and the fields that media cover.

The results of the empirical part have shown that students who were questioned spend less time using modern media compared to other Slovene teenagers. Girls are addicted to social media to a distinctly higher degree, compared to boys. A quarter of students is following current affairs in the world. Media influence a quarter of students. Many student sex press a critical opinion on the information presented by media.

Keywords: media, the impact of media, teenagers, research.

Zahvaljujeva se učencem naše šole, ki so rešili anketo o medijih, in učencem, ki so sodelovali na delavnicah o medijih.

Prav tako se zahvaljujeva učiteljici Mateji Štraus, ki je popravila najine jezikovne napake, in učiteljici angleškega jezika Alenki Kalan za prevod povzetka raziskovalne naloge.

Posebej se morava zahvaliti še najini mentorici Jožici Novak, prof. ped. in zgo., ki je v naju verjela do konca in naju spodbujala.

Hvala seveda ravnatelju Marjanu Gradišniku, ki podpira raziskovalno delo. Zahvaljujeva se tudi najinim staršem, ki so naju pri vsem tem spodbujali in nama bili v oporo.

2 UVOD

Nove tehnologije, z njimi označujemo računalniško okolje in internet, predstavljajo izziv predvsem zaradi novosti v načinih komuniciranja, ki jih omogočajo, področij, kamor segajo, ter možnosti, ki jih ponujajo. Nove komunikacijske tehnologije zaradi novosti in sprememb, ki se prek njih odvijajo in jih z njimi ponujajo, zastavljajo veliko vprašanj.

Zavedati se moramo, da živimo v času elektronskih množičnih medijev in množične javnosti. Časa ne moremo zavrteti nazaj in tega, kar se je zgodilo v preteklosti, postaviti v sedanost. Gledamo lahko le v prihodnost, z razumevanjem in kritično analizo preteklosti.

Nove oblike množičnih medijev so spremenile nas in družbo, v kateri živimo, kot je tudi nekoč prihod klasičnih množičnih medijev (telefona, televizije itd.) spremenil dožemanje sveta ter način medsebojne komunikacije. Odpirajo se nove možnosti, z njimi pa se posledično spreminja tudi način komuniciranja med posamezniki.

2.1 NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Namen najine raziskovalne naloge je, da spoznamo vpliv medijev na življenje najstnikov. Preveriti želimo tudi razlike vpliva med spoloma, starostjo ter zasvojenimi in nezasvojenimi. Poleg tega nas je zanimalo, koliko časa najstniki uporabljajo medije in kakšno je povprečje v primerjavi s slovenskimi najstniki, ter ali mediji vplivajo na naše odločitve.

2.2 HIPOTEZE

Postavili smo naslednje hipoteze:

1. Naši učenci porabijo veliko časa za sodobne medije, a so pod slovenskim povprečjem.
2. Dekleta so bolj zasvojena s socialnimi omrežji kot fantje.
3. Več kot 70 % najstnikov ne spremlja dogajanja po svetu.
4. Sodobni mediji vplivajo na življenje večine najstnikov (več kot 70 %).

5. Mediji bolj vplivajo na zasvojenost s sodobnimi mediji kot na tiste, ki niso zasvojeni.
6. Mediji nas zavajajo, a se tega zaveda le četrtnina najstnikov.

2.3 METODE DELA

Pri raziskovalnem delu smo uporabili naslednje metode dela:

- metoda dela z literaturo (Iskali smo dela priznanih strokovnjakov s področja medijev, a smo novejše raziskave našli na spletu.),
- postavitev hipotez,
- anketni vprašalnik (Anketirali smo vse učence od 6. do 9. razreda.),
- analiza anketnega vprašalnika,
- delavnica o medijih z devetošolci,
- preverjanje hipotez.

3 TEORETIČNI DEL

3.1 KAJ SO MEDIJI?

Občilo ali medij je vsako komunikacijsko sredstvo, na primer knjiga, časopis, letak, plakat, v sodobni komunikaciji pa tudi radio, televizija, medmrežje ... Za občila, ki so dostopna široki javnosti, govorimo, da so množična občila (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dilo>).

Množična občila, množični mediji oz. sredstva množičnega obveščanja so občila, posebej namenjena doseganju široke javnosti. Izraz je nastal okrog 1920 na Zahodu s pojavom velikih radijskih omrežij in časopisov ter revij z veliko naklado. Danes se izraz najpogosteje uporablja za opis množičnih elektronskih občil, kot so radio, televizija in internet. Slednji se razlikuje od preostalih množičnih občil predvsem v tem, da imajo na internetu praktično vsi posamezniki možnost produkcije in širjenja informacij (https://sl.wikipedia.org/wiki/Mno%C5%BEi%C4%8Dno_ob%C4%8Dilo).

Mediji, ki nas obdajajo in iz katerih črpamo možnosti za delovanje v vsakdanjem življenju, so se spremenili. Klasični množični mediji, med katere štejemo tisk, radio, televizijo, knjižno založništvo, filmsko in glasbeno industrijo (Škerlep, 1998), se radikalno razlikujejo od novih množičnih medijev, med katere sodita internet in svetovni splet. Pred skoraj dvema desetletjema je Škerlep navajal, da »bodo množični mediji v prihodnjih desetletjih v našem življenju imeli še večjo vlogo, kot jo imata danes (ali celo: sta jo imela) telefon in televizija« (Škerlep, 1998, str. 52).

3.2 ČAS, KI GA NAJSTNIKI PORABIJO ZA MEDIJE

3.2.1 Najstniki in mediji v ZDA

Raziskava Common Sense Census med otroki in najstniki starimi od 8 do 18 let (ZDA) kaže, da mediji igrajo veliko vlogo v življenju generacije Z (otroci, ki še vedno obiskujejo vrtce, šole in fakultete). Raziskava ugotavlja, da najstniki (stari od 13 do 18 let) v povprečju na dan uporabljajo medije okoli 9 ur, otroci stari od 8 do 12 let pa v povprečju 6 ur. Mediji so tako velik del življenja mladih in 'zahtevajo' veliko njihove pozornosti in časa (<http://safe.si/novice/raziskava-zda-uporaba-medijev-med-otroki-in-najstniki>).

V uporabo medijev so vključene različne aktivnosti, kot so gledanje televizije, gledanje filmov in videoposnetkov na spletu, igranje spletnih, računalniških in mobilnih iger, uporaba družabnih medijev, uporaba interneta, branje in poslušanje glasbe; pri tem ni všteti čas, ki ga na različnih medijih uporabijo za šolo in domačo nalogo. Več kot polovica najstnikov (57 %) tako za različnimi zasloni za zabavo preživi več kot štiri ure dnevno. Pri tem je seveda potrebno dodati, da so med mladimi tudi velike razlike. 6 % najstnikov in 6 % otrok tako v povprečnem dnevu za ekrani ne preživlja svojega prostega časa, 28 % otrok in 17 % najstnikov pa uporablja medije manj kot 2 uri na dan.

Čas, ki ga mladi preživijo z digitalnimi napravami, vključuje različne dejavnosti. Tako med otroki kot tudi med najstniki je največji delež časa namenjen pasivnim aktivnostim (poslušanju glasbe, gledanju video vsebin in televizije ter branju). Med otroki sledi interaktivna uporaba, 37 % časa, ki ga preživijo z digitalnimi napravami, namenijo za igranje iger in brskanje po spletu, 14 % pa za komunikacijo (uporabo družabnih omrežij, klepetanje). Pri najstnikih je delež časa, namenjen komunikaciji, nekoliko višji, za družabna omrežja in klepetanje v povprečju porabijo 26 % časa, namenjenega različnim medijem.

Dobrih 60 % otrok in najstnikov dnevno gleda televizijo, kar še naprej ostaja najbolj priljubljena aktivnost povezana z mediji. Sledijo poslušanje glasbe, igranje mobilnih iger (slaba polovica najstnikov), branje, gledanje videoposnetkov na spletu in uporaba družabnih omrežij.

Kljub vedno večjemu poudarku možnosti in priložnosti, ki jih ponujajo digitalni mediji za kreativnost, pa otroci in najstniki tako še vedno več časa porabijo za pasivno uporabo medijev kot za digitalno ustvarjanje. Čeprav nekateri mladi sicer uporabljajo svoje naprave za programiranje, pisanje, ustvarjanje digitalnih umetnin in glasbe, je delež teh mladih neprimerljivo manjši kot delež mladih, ki uporabljajo medije predvsem za gledanje televizije, videoposnetkov, poslušanje glasbe ali igranje iger (<http://safe.si/novice/raziskava-zda-uporaba-medijev-med-otroki-in-najstniki>).

3.2.2 Najstniki in uporaba medijev v Sloveniji

Tudi v Sloveniji ima večina mladih (99,8 %) dostop do interneta. Mladi v Sloveniji uporabljajo internet v povprečju skoraj 4 ure (3,96 ur) dnevno, vključno z uporabo interneta na tabličnih računalnikih ali mobilnih telefonih. Leta 2010 je bil povprečni čas uporabe interneta 2,73 ure dnevno, kar kaže, da tudi v Sloveniji mladi vedno več

časa namenijo uporabi omenjenega medija. Med mladimi v Sloveniji je najpogostejša oblika uporabe medijev poslušanje glasbe (84 %), sledi mu, kot smo že omenili, gledanje televizije (54 %), najmanj priljubljena oblika uporabe medijev pa je branje (20 %). Mladi v Sloveniji porabijo več časa za uporabo interneta kot za gledanje televizije. Razlog za večjo privlačnost interneta je predvsem v tem, da nudi interaktivnost in možnost dvostranske komunikacije, česar za televizijo ne moremo reči (Nikolić, 2016, v Kirbiš in Zagorc, 2014, str. 115).

V okviru projekta »Za zdravje mladih«, financiranega s strani Norveškega finančnega mehanizma, je bila izvedena raziskava o vedenjskih zasvojenostih mladostnikov. Raziskava je zajela slovenske osnovnošolce. Sodeč po rezultatih je 82,1 % mladostnikov v zadnjem letu igrice igralo prek različnih naprav, denimo računalnika, telefona, tablice ali s konzolo – igrali so jih tako prek spleta kot brez spletne povezave. Za igrice na dan v povprečju porabijo 1,7 ure, med koncem tedna pa nekoliko več – 2 uri in pol na dan. Rezultati še kažejo, da v povprečju otroci začnejo igrati igrice pri sedmih letih (<http://safe.si/novice/igrice-lahko-vodijo-do-zasvojenosti?page=33>).

Podobne podatke so dobili tudi z mednarodno raziskavo Z zdravjem povezan vedenjski slog v šolskem obdobju (HBSC) iz leta 2014 med 11- in 13- ter 15-letniki. »Računalniške igrice med tednom igra približno 78 % 11-, 13- in 15-letnikov, med vikendi pa kar 83 %, med njimi je več fantov kot deklet in največ 15-letnikov. Zanimivo je tudi, da približno 3 % 13-letnikov in 4 % 15-letnikov igra igrice 7 ur na dan ali več,« je poudarila nacionalna koordinatorica raziskave HBSC dr. Helena Jeriček Klanšček z NIJZ (<http://www.nijz.si/sl/zasvojenost-z-igranjem-racunalniskih-iger-med-slovenskimi-osmosolci>).

3.3 RAZLIKE V UPORABI MEDIJEV MED FANTI IN DEKLETI

Razlike v uporabi medijev se med najstniki in otroki kažejo tudi glede na spol. Medtem ko fantje, stari od 8 do 12 let, za videoigre porabijo v povprečju 43 minut dnevno, dekleta temu posvetijo v povprečju le 12 minut. Razlika se še poveča med najstniki, kjer fantje za igre porabijo povprečno 56 minut, dekleta pa le 7 minut. Dekleta, stara od 8 do 12 let, so na družabnih omrežjih v povprečju 26 minut na dan,

najstnice pa temu posvetijo kar dobro uro in pol svojega časa v primerjavi s fanti, ki so na družabnih omrežjih okoli 50 minut dnevno (<http://safe.si/novice/raziskava-zda-uporaba-medijev-med-otroki-in-najstniki>).

3.4 VPLIV SODOBNIH MEDIJEV NA ŽIVLJENJE NAJSTNIKOV

Vse vplive medijev na sodobno družbo lahko delimo na pozitivne in na negativne. Eden najbolj negativnih vplivov je verjetno ta, da mediji ustvarjajo iluzijo bližine, odnosa, varnosti in topline, ustvarjajo občutek, da nismo sami in osamljeni, ampak da je vedno nekdo z nami.

Igrice lahko negativno vplivajo tako na duševno, kot tudi fizično zdravje, zato gre za področje, ki mora biti podrobneje raziskano. Za pretirano igranje igrice je značilen vedenjski vzorec, za katerega je značilno nenehno in ponavljajoče igranje bodisi spletnih igrice (»online igre«) bodisi tistih, za katere spletna povezava ni nujna (»offline igre«). Motnjo lahko prepoznamo po različnih dejavnikih, kot je denimo ogromna količina časa, ki jo posameznik namenja igrice, posameznik izgubi interes za svoje druge hobije, laganje o času, ki ga porabi na spletu, pa tudi skrhani družinski, prijateljski ali drugi odnosi. Strokovnjaki so razvili kar nekaj kriterijev, s katerimi motnjo odkrivajo, četudi slednja še ni priznana kot uradna klinična bolezen (<http://safe.si/novice/igrice-lahko-vodijo-do-zasvojenosti>).

V okviru projekta »Za zdravje mladih«, financiranega s strani Norveškega finančnega mehanizma, je bila izvedena raziskava o vedenjskih zasvojenostih mladostnikov. Raziskava je zajela slovenske osnovnošolce. Sodeč po rezultatih je 82,1 % mladostnikov v zadnjem letu igrice igralo prek različnih naprav, denimo računalnika, telefona, tablice ali s konzolo – igrali so jih tako prek spleta kot brez spletne povezave. Za igrice na dan v povprečju porabijo 1,7 ure, med koncem tedna pa nekoliko več – 2 uri in pol na dan. Rezultati še kažejo, da v povprečju otroci začnejo igrati igrice pri sedmih letih.

Raziskava je pokazala, da 2,5 % slovenskih mladostnikov ustreza diagnozi zasvojenosti z igrice. Slednja je bolj značilna za fante. To so otroci, ki z igrice začnejo prej – pri starosti 5,5 let. Velja tudi, da ti mladi dnevno porabijo več časa za igranje igrice, tj. 5,4 ure na dan oz. 6,9 ure na dan med koncem tedna.

Ena od možnih posledic motnje je tudi slabši učni uspeh in motnja pomanjkanja pozornosti. Od svojih vrstnikov, ki nimajo znakov odvisnosti, pa se razlikujejo tudi po drugih značilnostih, denimo pogosteje ne opravljajo domačih nalog, počutijo se kot »tempirana bomba«, saj se hitreje razjezijo, kar težje nadzorujejo. Hkrati so tudi bolj nagnjeni k prakticiranju tveganih aktivnosti, bolj uživajo, ko dražijo in nadlegujejo druge ljudi, in se v večji meri vključujejo v razburljive dogodke (<http://safe.si/novice/igrice-lahko-vodijo-do-zasvojenosti>).

3.4.1 Zasvojenost

O zasvojenosti pri posamezniku govorimo, ko se določen vedenjski vzorec (npr. jemanje droge, brskanje po spletu ...) začne ponavljati iz dneva v dan in postane središče razmišljanja in dogajanja v njegovem življenju. Zasvojenost je bolezen, ki vpliva na telesno in duševno stanje zasvojenega, prizadene njegove odnose z okolico in njegovo ustvarjalnost ter pusti posledice tako v družini zasvojenega kot v širši okolici. Zasvojenost in z njo povezane posledice predstavljajo pomemben družbeni problem z mnogimi razsežnostmi (<http://www.nijz.si/sl/november-mesec-preprecevanja-zasvojenosti-0>).

3.4.2 Multitasking

Med mladimi se pojavlja tudi nov trend, tako imenovani multitasking, kar pomeni, da otroci med domačo nalogo pogosto uporabljajo različne medije. Polovica najstnikov med delanjem domače naloge gleda televizijo (51 %) ali uporablja družabne medije (50 %). Zanimivo je, da jih večina meni, da to ne vpliva na kvaliteto njihove naloge. Medtem ko otroci, ki med delanjem domače naloge spremljajo televizijo ali družabna omrežja, menijo, da multitasking ne vpliva na njihovo delo (ne izboljša in ne poslabša), pa otroci, ki med delanjem domače naloge poslušajo glasbo, menijo, da jim pri delu pomaga (50 %) (<http://safe.si/novice/raziskava-zda-uporaba-medijev-med-otroki-in-najstniki>).

3.5 ZAVAJANJE MEDIJEV

Pisana beseda je ena izmed najmočnejših vrst medijev. To so vedeli že Egipčani, Rimljani in tudi Grki, ki so jo uporabljali za zapise delnih resnic ali celo laži, tako je zapisana "resnica" vplivala na pogled ljudi še naslednja stoletja. Posledica tega je, da vse ohranjene zapise iz preteklosti beremo kritično.

Današnji internet je medij, ki nam ponuja vse, kar nam daje televizija in še mnogo več. Internet nam ponuja vidoe, glasbo ter besedila, kadar koli si jih zaželim, kar ga loči od radia in televizije. Vsebina je interaktivna, kar pomeni, da vsakdo, ki ima moralne norme in znanje prispeva k neki temi. Ta svobodni duh nekatere države želijo zatreti, a jim zaradi moči interneta tega verjetno nikoli ne bo uspelo (http://www.zgodovina.eu/mediji/razvoj_medijev.htm).

Mladostniki ter mladina vseh starosti in kultur so še posebej pod vplivom medijev in obupano poskušajo oponašati glamurozne in dominantne vzornike, ki jim jih predstavljajo mediji. Veliko najstnikov zato razvije prehrabene motnje ter nizko samozavest.

3.5.1 Ali mlade motijo lažne novice?

Avstrijska točka osveščanja o varni rabi interneta Saferinternet.at je objavila rezultate raziskave "Internetne govorice: Kako najstniki vrednotijo informacije najdene na spletu?". Za mlade Avstrijce sta najbolj pomembna vira dnevnik novic družabna omrežja in televizija. 59 % anketirancev je odgovorilo, da jim vir novic predstavljajo družabna omrežja in televizija, 33 % radio, 27 % YouTube, 25 % časopisi in 20 % spletne strani časopisov. Mladi najbolj zaupajo tradicionalnim medijem, kot so radio (32 %), televizija (29 %) in spletne strani tradicionalnih medijev (23 %). Le 10 % jih je mnenja, da so novice na družabnih omrežjih zelo zanesljive. 60 % jih meni, da je večina novic na družabnih omrežjih lažnih, čeprav jim družabna omrežja predstavljajo glavni vir novic. Kar 86 % jih je pojasnilo, da so vsaj občasno negotovi glede resničnosti informacij. Kar 38 % mladih je pogosto ali zelo pogosto negotovih glede resničnosti informacij. 61 % jih ocenjuje, da ugotavljanje pristnosti novice s spleta predstavlja velik izziv (<http://safe.si/novice/mlade-motijo-lazne-novice>).

3.6 KATERA MEDIJSKA PODROČJA SPREMLJAJO NAJSTNIKI?

Za participacijo v politiki se mladi ne odločajo iz več razlogov. Na eni strani imamo mladino, ki pravzaprav sploh ne ve ničesar o politiki, ne udeležujejo se volitev, ne spremljajo novic, niti nimajo nikakršne želje po tem, da bi bili seznanjeni z dogajanjem, saj jih politika preveč dolgočasi. To je skupina mladih, ki uživajo mladost, se ne obremenjujejo s širšimi družbenimi problemi ter so globoko zasidrani v svoji coni udobja, saj jim ta omogoča brezskrbnost in odmik od večine težav, ki bi jim bili drugače izpostavljeni.

V drugo skupino lahko uvrstimo tiste mladostnike, ki sicer spremljajo dogajanje, a imajo o politiki in političnih strankah negativno mnenje. Nezaupanje v politike in politične instance posledično vodi mlade k odmiku od politike. So pa zato bolj aktivni na raznih demonstracijah, protestih, v iniciativah in podobnih družbenih gibanjih, ki pa nimajo večje pravnoformalne veljave, in so namenjeni bolj sporočanju nezadovoljstva in nestrinjanja z vladajočo elito.

Tretja skupina je skupina mladih, ki zaradi raznih težav, ki jih pestijo, ne morejo participirati, tudi če bi to hoteli, saj se morajo v prvi vrsti postaviti na noge in rešiti težave, ki jih pestijo. Tu velja izpostaviti razne zdravstvene težave, tako psihične kot fizične, socialno stisko in nenazadnje tudi izključenost zaradi dejavnikov, kot so veroizpoved, narodnost itd. V tej skupini je precej mladih, ki si želijo sodelovati pri ustvarjanju obče prihodnosti, saj se na eni strani prav zaradi svojih težav zavedajo, kako pomemben je glas vsakega posameznika, ko gre za odločanje o skupni prihodnosti. Na drugi strani pa velja omeniti, da le redkim uspe izviti se iz primeža socialnega dna, na katerega so obsojeni ne po lastni krivdi, ampak po spletu okoliščin, v katerih so se znašli povsem nepričakovano in pa tudi zaradi nesodelovanja njihovih vrstnikov pri soustvarjanju politike (<http://mlad.si/2015/12/participacija-mladih-v-politiki/>).

V raziskavi Marka Prpiča-Raba medijev med študenti, ki je potekala v letih 2008 in 2009, je avtor ugotovil, da več kot polovica (56,4 %) anketiranih študentov prvega letnika redno spremlja novice o dogajanju doma in v tujini. Ta podatek je sicer za spoznanje slabši kot v podobni raziskavi iz leta 2007 (58,4 %), vendar je težko posploševati o stanju v Sloveniji glede spremljanja novic pri študentih, saj nimamo podobnih raziskav, ki bi ta problem dolgotrajno preučevale (Prpič, 2009). Da pa je upad v spremljanju dnevnih novic dokaj stalen pojav, ki traja že najmanj dve

desetletji, ugotavljajo mnoge ameriške raziskave o spremljanju medijev (<http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/bencina-urska.pdf>).

Zakaj mlajša populacija vse manj in manj spremlja dnevno dogajanje oziroma dnevne novice v medijih? Ne samo v javnosti, ampak tudi med nekaterimi teoretiki (Hart 1994; Putnam 1995, v Benčina, 2010) je razširjeno mnenje, da so mladi izgubili interes za spremljanje dnevnega dogajanja v družbi, ker so v primerjavi s starejšimi generacijami postali apatični, leni, neodgovorni in nezainteresirani za družbene spremembe. Problem po njihovem mnenju ni v politiki ali informativnem novinarstvu, temveč krivdo nosi pomanjkanje interesa mlajše populacije za politične zadeve. Vse več zanimanja pa mladi po drugi strani kažejo za zabavo in privlačne senzacionalistične vsebine, kar pomeni, da so na nek način krivi tudi za razmah tabloidnega novinarstva in zabavne televizijske industrije. Nekateri (Mindich, 2005, v Benčina, 2010) vidijo rešitev za povečanje zanimanja za dnevne novice tudi v prisili in predlagajo obvezno spremljanje novic v šolah oziroma nagrajevanje tistih, ki to redno počnejo.

3.7 VREDNOTE VIRTUALNEGA SVETA

V resničnem življenju nas vodijo vrednote, kar pomeni, da otroci svoje življenje usmerjajo na podlagi vrednot, ki jih cenijo. Vrednote, ki jih otroci ponotranjijo v zgodnjih letih svojega življenja, postanejo njihove prve privzete nastavitve in čuvaji, ki vplivajo na njihovo specifičnost dejanj.

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Z anketo smo želeli izvedeti, koliko naši učenci spremljajo sodobne medije, kaj spremljajo, ali mediji in kateri nanje vplivajo, ter kaj menijo o pristnosti novic v medijih. Pred anketiranjem smo anketo preizkusili.

Da bi bili rezultati ankete čim bolj realni, smo pred anketiranjem izvedli kratko delavnico o poznavanju različnih sodobnih medijev ter se pogovorili, na kakšne načine lahko mediji vplivajo na nas.

Anketa je obsegala sedem vprašanj zaprtega tipa. Učenci so reševali spletno anketo, narejeno na spletni strani www.1ka.si.

Anketo je rešilo 184 učencev od 6. do 9. razreda. Od tega je bilo 51 % moškega in 49 % ženskega spola.

Tabela 1: Anketirani učenci glede na razred

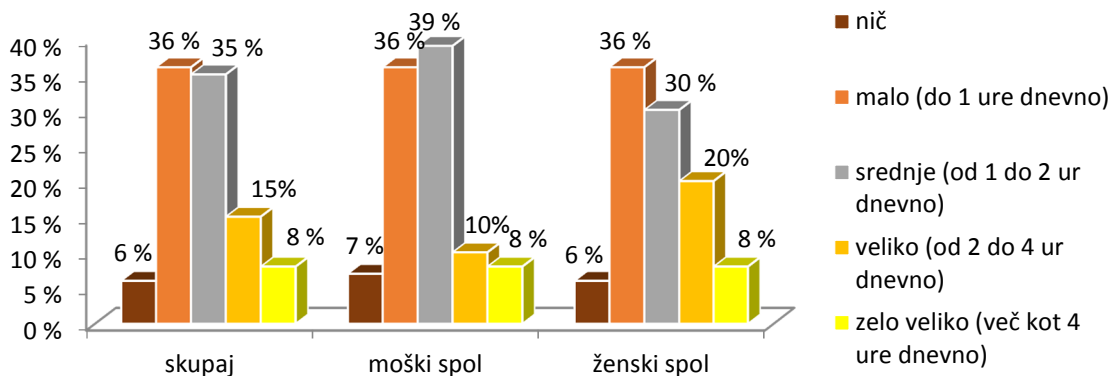
	Skupaj	
	število	%
6. razred	48	26
7. razred	39	21
8. razred	48	26
9. razred	49	27
Skupaj	184	100

V anketi je sodelovalo 48 šestošolcev, 39 sedmošolcev, 48 osmošolcev in 49 devetošolcev.

4.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

1. Koliko uporabljaš oz. spremljaš sodobne medije?

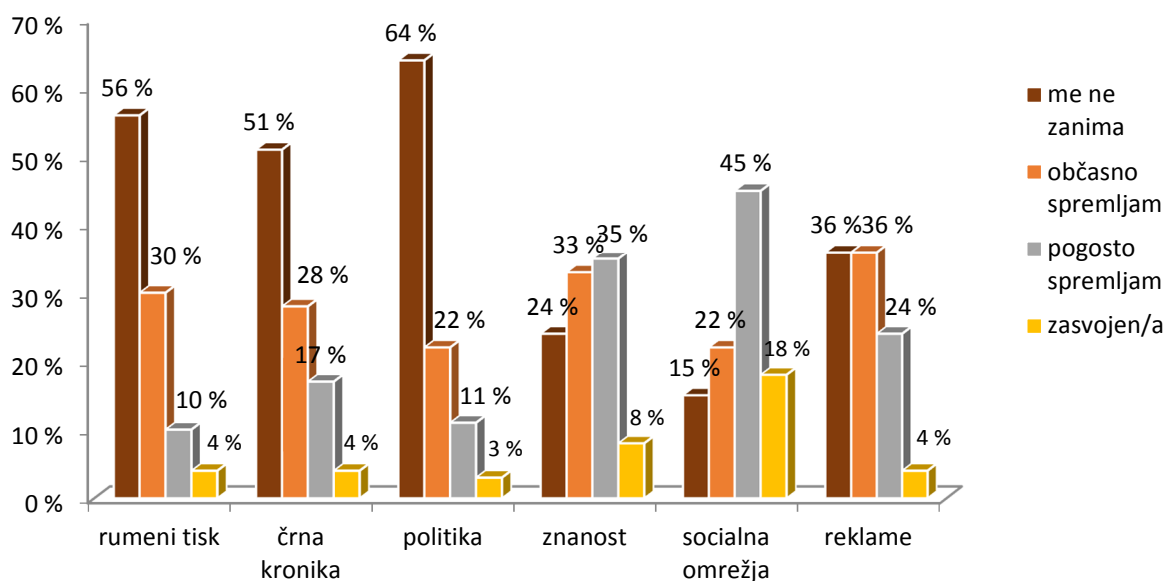
Graf 1: Uporaba oz. spremljanje sodobnih medijev glede na spol

Skupno 6 % anketiranih učencev ne uporablja sodobnih medijev, kar je presenetljiv podatek. Do 1 ure dnevno uporablja medije 36 % vprašanih. Od 1 do 2 ur dnevno uporablja sodobne medije 35 % anketiranih učencev, med njimi je višji odstotek fantov, prav tako višji delež fantov uporablja medije od 2 do 4 ure dnevno. V uporabi sodobnih medijev več kot 4 ure pa med dekletimi in fanti ni razlik, 4 ure ali več uporablja medije kar 8 % anketiranih. Povprečno uporabljajo sodobne medije 2,8 ure na dan.

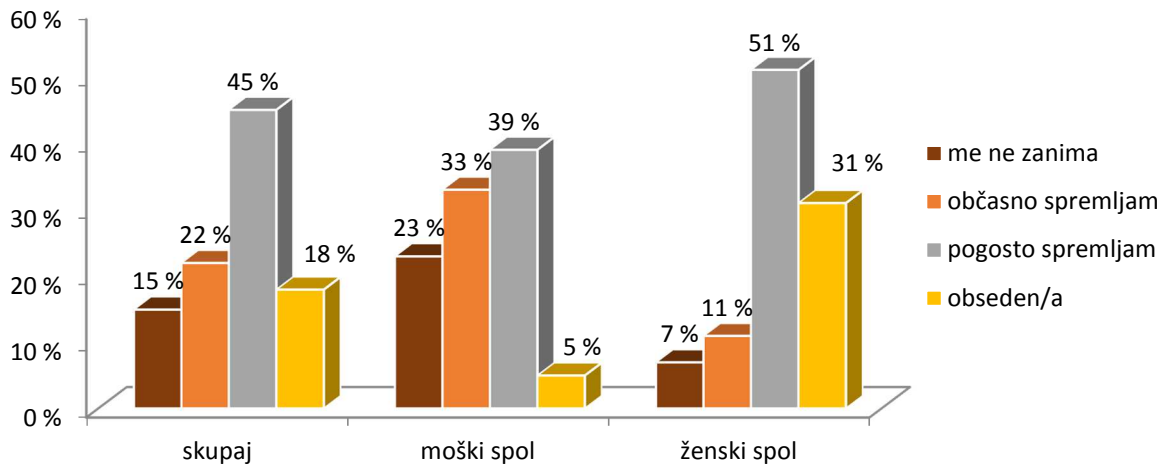
Koliko spremljaš oz. uporabljaš navedene skupine medijev?

Graf 2: Spremljanje oz. uporaba skupin medijev

Rumeni tisk, črna kronika in politika so tista področja, ki anketirane ne zanimajo. Najbolj pogosto spremljajo socialna omrežja, sledi znanost. Kar 18 % anketiranih učencev meni, da so zasvojeni s socialnimi omrežji.

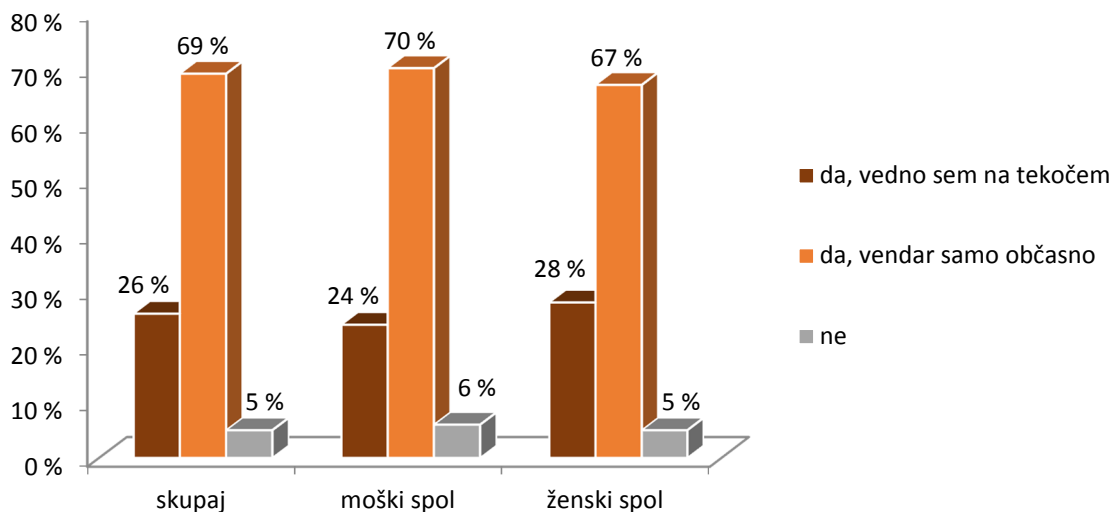
Graf 3: Spremljanje oz. uporaba socialnih omrežij glede na spol

Več kot polovica deklet in 39 % fantov pogosto uporablja socialna omrežja. Med dekleti je kar 31 % takih, ki menijo, da so zasvojene s socialnimi omrežji, med fanti je takih 5 %. Skoraj četrtino fantov in le 7 % deklet socialna omrežja sploh ne zanimajo.

Ali spremljaš dogajanje po svetu (npr. bereš časopise, gledaš poročila, spremljaš internetno dogajanje)?

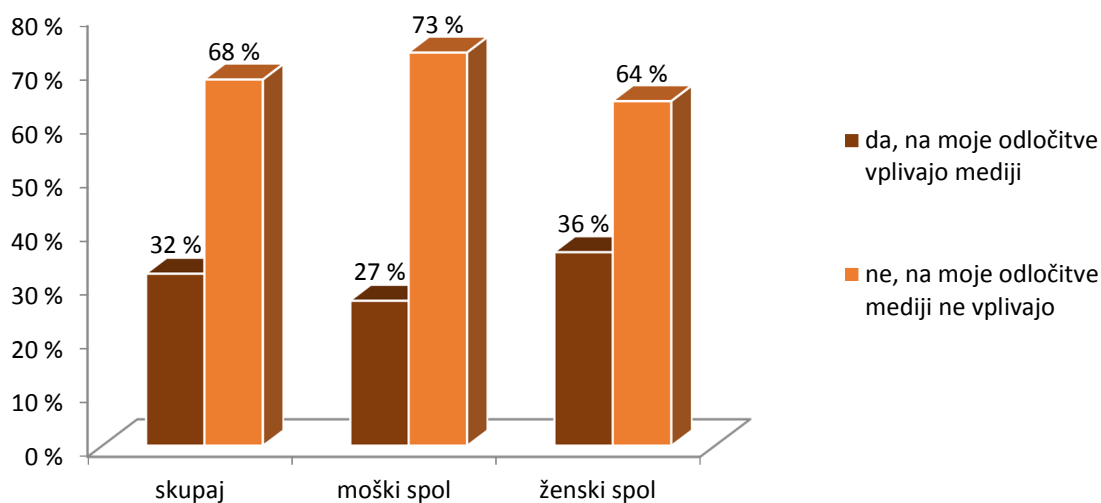
Graf 4: Spremljanje svetovnega dogajanja

Približno četrtnina anketiranih je na tekočem o dogajanju v svetu, med njimi je malo več deklet. Občasno spremlja novice povprečno 69 % anketiranih. Samo približno 5 % ne spremlja svetovnega dogajanja.

Ali nate oz. na tvoje življenje vplivajo mediji s svojimi novicami?

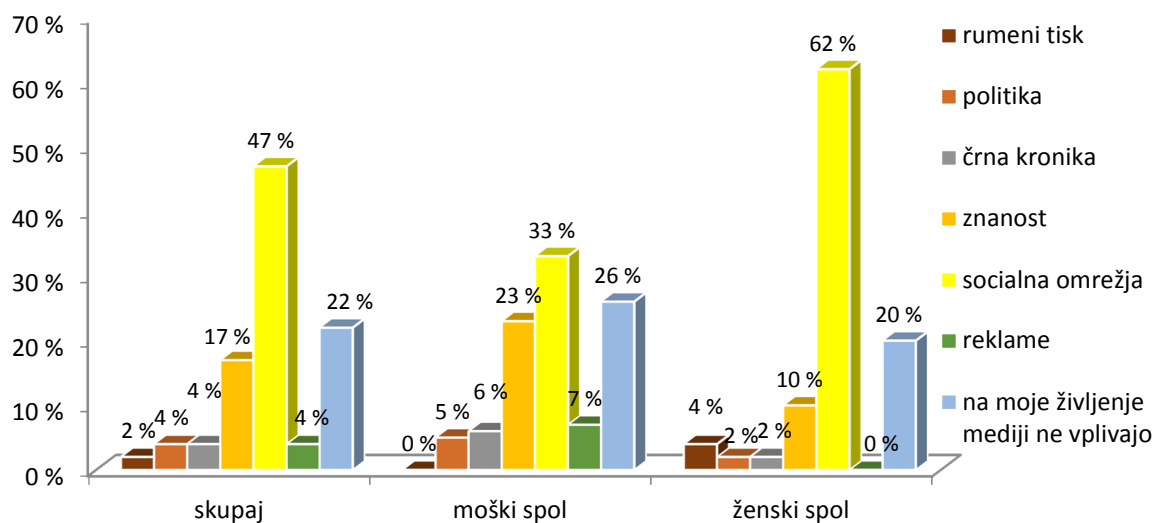
Graf 5: Vpliv medijev na odločitve najstnikov

Na slabo tretjino anketiranih najstnikov vplivajo mediji pri njihovih odločitvah, na dobri dve tretjini pa ne. Glede na odgovore ankete mediji bolj vplivajo na odločitve deklet.

Katera od skupin medijev najbolj vpliva nate?

Graf 6: Vpliv kategorij medijev na odločitve najstnikov

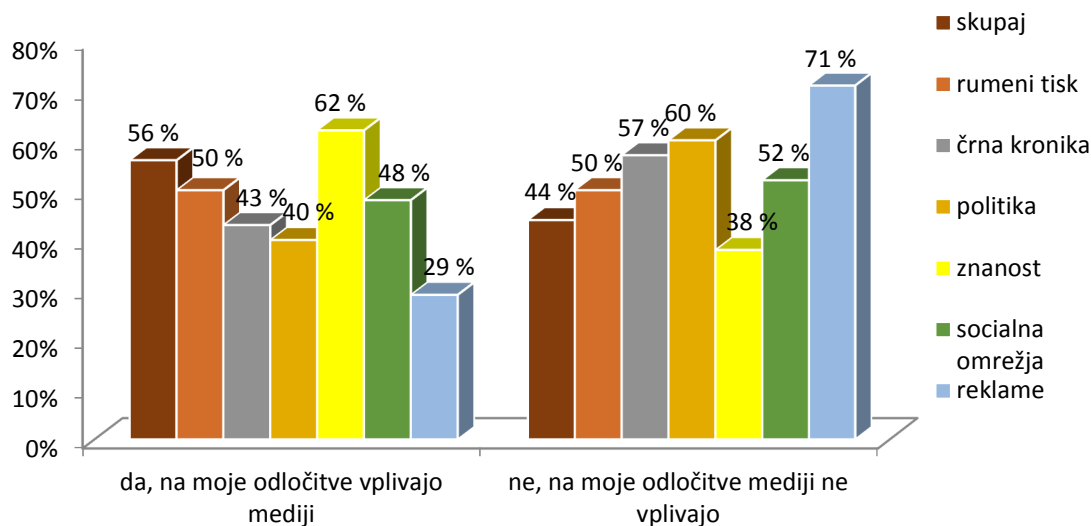

Na anketirane najbolj vplivajo socialna omrežja, na dekleta veliko bolj kot na fante. Poleg socialnih omrežij ima velik vpliv tudi znanost.

Pri tem vprašanju je četrtnina fantov in petina deklet odgovorila, da mediji nimajo vpliva na njihovo življenje.

Tretjina anketiranih učencev je mnenja, da mediji najbolj vplivajo na najstnike (od 12 do 19 let), 20 % jih je odgovorilo, da najbolj vplivajo na starostnike (nad 65 let), 16 %, da na starejše odrasle (od 40 do 65 let), 10 % pa jih meni, da najbolj vplivajo na mlajše odrasle (od 30 do 40 let). Po njihovem mnenju naj bi mediji najmanj vplivali na osebe stare do 12 let.

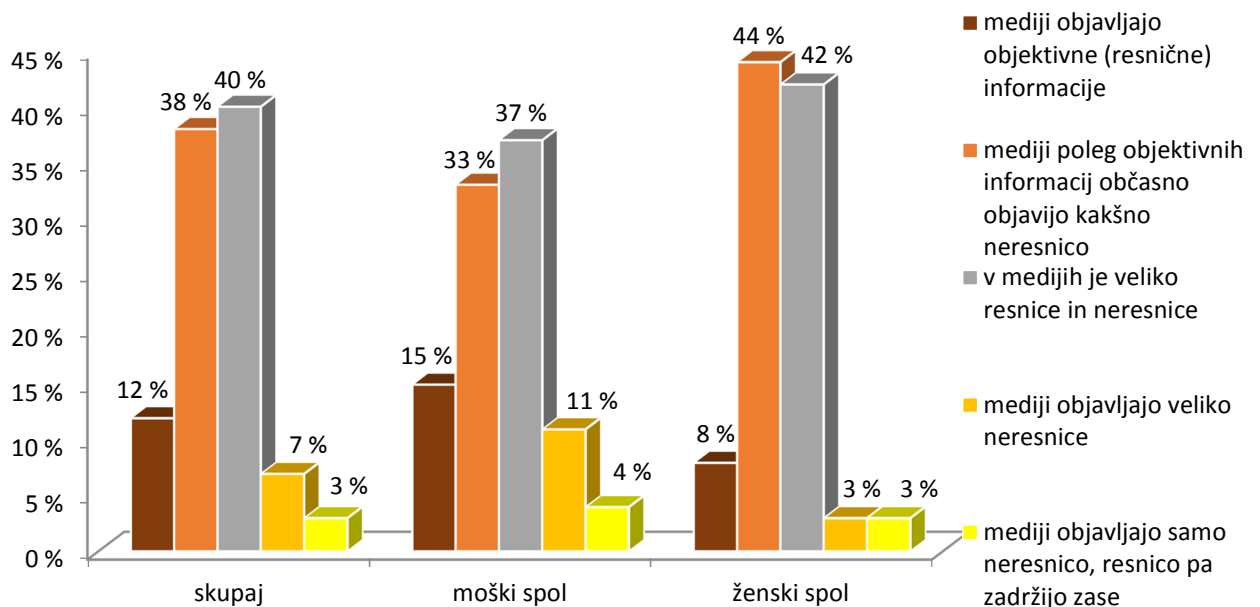
Graf 7: Vpliv medijev na odločitve tistih, ki menijo, da so zasvojeni z mediji

Če na slabo tretjino vseh anketiranih najstnikov vplivajo mediji pri njihovih odločitvah, na dobri dve tretjini pa ne, je slika pri zasvojenih z mediji bolj zaskrbljujoča. Mediji vplivajo na njihove odločitve dosti bolj kot pri tistih, ki jih spremljajo oz. uporabljajo manj. Mediji imajo vpliv na odločitve kar 56 % tistih, ki so z mediji zasvojeni. Zanimivo je, da ima največji vpliv znanost, sledita rumeni tisk in socialna omrežja.

Kakšno je tvoje mnenje o objektivnosti informacij v medijih?

Graf 8: Mnenje o objektivnosti informacij v medijih

12 % učencev je mnenja, da mediji objavljajo samo objektivne informacije. 38 % vprašanih meni, da mediji občasno objavijo tudi kakšno neresnico, 40 % pa, da je v medijih veliko resnice in neresnice. Da mediji objavljajo veliko neresnice, jih meni 7 %, 3 % pa, da mediji objavljajo samo neresnico, resnico pa obdržijo zase.

Dekleta imajo bolj kritično mnenje o objektivnosti informacij v medijih.

4.3 EKSPERIMENT Z NASLOVI NOVIC

Skupino izbranih devetošolcev smo povabili na eksperiment, na katerem smo jim dali 4 naslove novic (izbrane z različnih spletnih portalov). Dobili so navodilo, da naj na podlagi naslova napišejo novico oz. o čem bi novica pisala. Njihovi odgovori so zapisani v narekovajih.

Po koncu pisanja smo jim novice pokazali na projekciji in jih prebrali. Nato so se na podlagi prebrane novice odločili, ali je naslov objektiven ali morda naslov novice zavaja, ter utemeljili svojo odločitev. Na koncu smo jih še povprašali, ali se je njihov odnos do medijev po tem eksperimentu spremenil in zakaj.

Naslovi novic in predvidena vsebina novic

Naslov: Čeferin: Nimam moči, da bi nastavil novega predsednika NZS

Predvidena vsebina novice:

»Verjetno piše, da Čeferin ne najde pravega predsednika za NZS in ga bodo morali izvoliti.«

»Poročalo bi o tem, kako želi Čeferin nastaviti novega predsednika NZS-ja, a tega ne more narediti.«

»Prejšnji predsednik NZS-ja, Aleksander Čeferin, je zelo zaposlen. Ni imel niti časa, da bi nastavil novega predsednika, ki bi ga nasledil. Poraja se vprašanje: »Ali Aleksander noče novega predsednika?« Odgovoril nam je le, da zgolj nima časa in moči, kar se nekaterim zdi še bolj sumljivo. Novo nastali predsednik UEFE, Čeferin zato trdi, da ima veliko dela, kar pa so člani odbora NZS opisali kot izgovore.«

»Čeferin je postal novi predsednik NZS-ja. Ljudje ga želijo odstaviti, saj se jim ne zdi dovolj dober za predsednika, ampak noče s predsedniškega stolčka. V Ljubljani bo kmalu potekal plebiscit, v katerem se bodo odločali, ali naj ostane ali ne.«

»Čeferin po zmagi Slovenije noče odstopiti mesta novemu predsedniku NZS-ja Klemnu Karađorđeviću. Na žalost pa Klemen tega ni dobro sprejel. Po zmagi je začel kričati kot kakšen 3-letnik in skakati po igrišču. Niti skupina policistov ga ni mogla ustaviti. Verjetno bo naredil revolucijo v nogometu.«

»G. Čeferin je že kar nekaj časa predsednik mednarodne nogometne zveze. Ko je izjavil, da *nima moči, da bi nastavil novega predsednika NZS-ja*, je s tem mislil, da je

veliko kandidatov in nihče ni primeren. Po drugi strani smo iz določenih virov izvedeli, da je našel novo ljubezen ... Je mogoče to vzrok?«

»Čeferin pravi, da nima moči, da bi nastavlil novega predsednika NZS, saj nima državne podpore.«

»Novica piše o Čeferinu in o tem, da nima nobene besede pri odločanju, kdo bi bil naslednik predsednika NZS.«

»Čeferin najbrž zelo uživa na mestu predsednika NZS, saj najbrž želi to mesto zadržati zase. Po njegovih besedah smo razbrali, da postane razburjen, če ga kdo vpraša po tem mestu.«

»Čeferin meni, da sedanji predsednik NZS ni dovolj dober, ni sposoben in se ne ukvarja dosti z nogometom, ampak ga zanima samo denar.«

4 učenci menijo, da je naslov objektivni, 8 pa jih je odgovorilo, da naslov zavaja.

Tisti, ki menijo, da je naslov objektivni, so to utemeljili, da *naslov pove točno tako kot je, da se naslov ujema z novico, saj govori o odstopu in o tem, da pri odločitvi ne bo imel besede, da naslov popolnoma zajame novico.*

Tisti, ki menijo, da naslov zavaja, so to utemeljili, da *si lahko vsak človek naslov razlaga drugače, da je zavajajoč, saj so šele z branjem izvedeli vsebino, da govori več o drugih stvareh, malo po izboru novega predsednika.*

Naslov: Jeza in šok: Koroška dečka odvzeli, druga dva okradli

Predvidena vsebina novice:

»Pisalo bo, kako sta dva dečka naredila kriminalno dejanje, in kako bi morali starši vzgajati svoje otroke.«

»Poroča o posvojitvi koroškega dečka, katerega želita posvojiti babica in dedek.«

»Čeprav nas je dovolj razjezilo, da so koroška dečka že odvzeli staršem, pa so jih sedaj okradli tudi družjenja s sorodniki, do česar sta imela prej pravico. Fantoma zagotovo ni lahko, zato so naše misli z njima.«

»Na Koroškem se je zgodila tragedija, ki je verjetno še dolgo ne bomo pozabili. Ko sta se dva dečka odpravljala v šolo, je prišel neznanec in ju ukradel. Najprej ju je hotel ugrabiti, vendar sta bila zanj prehitra. Naslednji dan na poti v šolo pa ju je zasačil isti neznanec in ju ugrabil. Vse, ki bi karkoli vedeli o njiju, naj javijo na najbližjo policijsko postajo.«

»Včeraj se je zgodil vlom v hišo. Lopova sta odvzela dva dečka, njune starše pa okradla. Policisti so lopovoma na sledi, a za zdaj še nimamo nobenih trdnih dokazov. Nekateri pravijo, da so ju videli ležati na Prešernovi ulici, s sabo pa sta imela kupe denarja.«

»Pred kratkim so dva še majhna dečka odvzeli starim staršem, ki sta zaradi smrti staršev skrbela za njiju. Javnost se je razburjala, a rezultat še danes ni znan.«

»Na EMI 2017 so koroška dečka okradli. Ja ... Aneja in Roka so okradli zmage! Najboljše ocene žirije je dobil pevec Omar Naber z glasbo On my Way. Medtem pa sta si po mnenju gledalcev zmago zaslužila Anej in Rok Piletič s skladbo Heart of Gold. Občinstvo oz. gledalci pred malimi zasloni so bili razočarani, saj sta si po njihovem mnenju najbolj zaslužila zmago brata Piletič.«

»Novica bi pisala, kako so ugrabili štiri dečke, dva dečka sta kmalu potem, ko so ju ugrabili, pobegnili, a so ju ugrabitelji prej okradli.«

»Članek bi govoril o EMI, kjer je zmagal Omar Naber, ki pa ni dobil največ glasov občinstva.«

»Članek govori, kako je socialna služba odvzela dva dečka, nato pa so še ovadili starše.«

Vseh 12 učencev je bilo enotnih, da naslov zavaja. Nekatero njihove izjave so:

- »Govori o nečem, česar jaz sploh ne bi pričakoval pod tem naslovom.«
- »Naslov mi predstavlja čisto drugo sliko.«
- »Zavaja, saj sem mislila, da je nekdo dejansko ukradel dečka.«
- »Naslov zavaja, saj govori o Emi.«
- »Naslov zavaja, saj govori o čisto drugi temi, kot sem si prestavljal.«
- »Naslov zavaja, saj se sliši kot nekaj čisto drugega.«
- »Naslov zavaja, saj ob njem nikoli ne bi pomislila na Emo.«

Naslov: Avstralski "grdi raček" izločil Đokovića

Predvidena vsebina novice:

- »Novica bi govorila o tem, kako je nek čuden otrok iz Avstralije, ki ga nihče ni poznal, premagal Đokovića in bil precej boljši.«
- »Avstralski tenisač je premagal Đokovića.«
- »Čeprav večina ljudi misli, da je Đoković tenisač, ki se lahko povzpne celo na vrh lestvice, nas pa je šokirala novica, da ga je premagal t. i. avstralski grdi raček. Đoković nam je samo še zaupal, da ga je poraz prizadel in pa da, "avstralski grdi raček" ni od muh.«
- »Občinstvo je osupnilo, ko je Avstrellec premagal mogočnega Đokovića. Vsi so mislili, da bo Đoković zmagal – a so se očitno zmotili. Novi prvak je ustvaril revolucijo na področju športa. Ljudje po ulicah nosijo maske z njegovim obrazom, po ulicah pa so prav tako obešeni njegovi plakati. Nekateri celo govorijo, da bo novi prvak postal celo predsednik. Kaj se bo zgodilo sedaj? Na to vprašanje nihče ne pozna odgovora.«
- »V sredo, 9. 1., se je zgodila nepričakovana tekma med avstralskim in srbskim tenisačem. Đoković je veljal za favorita. Vsi so pričakovali njegovo zmago. Presenečeni so bili, ko je bilo tekme konec, ekran pa je pokazal rezultat. Đoković je bil izločen, navijači pa razočarani.«
- »Najboljši tenisač na svetu, Novak Đoković, ni več na najvišjem mestu ..., ja, res, prav ste prebrali, ni več. Izrinil ga je neki avstralski tenisač, ki pa ni najbolj priljubljen med publiko in po mnenju nekaterih punc (in tudi fantov) celo grd. Đoković se na njega ne ozira preveč, saj ve, da je on še vedno najboljši.«

Vseh 12 učencev je bilo enotnih, da je naslov objektivni. Njihove izjave so bile:

- »Saj ne zavaja.«
- »Z njega lahko razbereš vse.«
- »Zdi se mi logičen.«
- »Saj govori o teniški igri ter Đokoviću in Avstralcu, ki ga je premagal.«
- »Naslov je objektivni, saj je izvzet iz besedila.«
- »Naslov je objektivni, saj pove da je izgubil proti Avstralcu.«
- »Naslov je objektivni, saj sem si predstavljal točno tako.«

Naslov: *YouTube rešuje skupina visoko izobraženih opic*

Predvidena vsebina novice:

»Po YouTubeu se je razširil nov videospot. Ker je število klikov na povezavo YouTubea padalo, je YouTube opicam zelo hvaležen ... Ja, prav ste slišali, opice. V tem novem videospotu nastopajo opice, ki plešejo, pojejo ter tipkajo na pametne telefone. Seveda to niso prave živali, temveč samo ljudje, oblečeni v njih. Čeprav gledanost "luštne" živali, ki počnejo smešne stvari, ni upadla.«

»Na YouTubeu se je zgodil polom, ki ga nihče ni pričakoval. Program se je skoraj sesul in izbrisal skoraj vse videe. Da bi to rešili, so poklicali nekaj računalničarjev, za katere so menili, da so pravi mojstri. Uspelo jim je rešiti program in tako so dobili službo.«

»Po javni obtožbi, da je YouTube zaslužnil vse tiste, ki so kadarkoli objavljali nanj, je množica čisto ponorela. Po ulicah trajajo nemiri že več tednov. Na srečo pa se je pojavila neka skupina, oblečena v opice. Šepeta se, da se prav sedaj pogovarjajo z ustanoviteljem YouTubea. Bodo uspele izničiti suženjstvo in YouTube postaviti na prvotno mesto?«

»Na YouTubeu se pojavlja vse več posnetkov, ki niso primerni za to stran. Glavni razlog nam predstavijo v tem, da si lahko vsak naredi svoj tako imenovani Youtubekanal ter objavlja videoposnetke, tudi takšne neprimerne, zato se je vodstvo odločilo izbrisati takšne posnetke, da bi v ospredje potisnili tiste dobre, ki jih pogovorno imenujemo "skupina visoko izobraženih opic". To težavo bodo poskušali čim prej odstraniti.«

»YouTube ima zadnje čase tehnične, ki jih poskušajo odpraviti tisti na vrhu. (V naslovu imenovani visoko izobražene opice.)«

»Po mojem mnenju bi pisalo, kako je nekdo dal na YouTube opice, ki so bile pametne. YouTube je zaradi njih dobil veliko denarja zaradi ogledov. Opice je nato nekdo ugrabil in YouTube jih je s tem denarjem rešil.«

»Mislim, da YouTube ne rešujejo opice, ampak manj znani strokovnjaki.«

»Mislim, da članek govori, kako ljudje postajamo vse bolj neumni (podobni opicam).«

4 učenci menijo, da je naslov objektivni, 8 pa jih meni, da naslov zavaja.

Tisti, ki menijo, da je naslov objektivni, so to utemeljili, *ker dobesedno navede iz članka, naslov zajame vsebino, naslov pove, kar se zgodi.*

Tisti, ki menijo, da naslov zavaja, so to utemeljili, da *niso poslali pravih opic, da so mislili, da bo govorilo o pravih opicah, da naslov pove premalo, da govori o ljudeh in ne o opicah.*

Učence smo po končanih delavnicah povprašali, ali se je njihov odnos do medijev spremenil. Polovica učencev je navedla, da se ni, polovica pa ugotavlja, da nas mediji zavajajo že z naslovi novic.

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČEK

Mediji oblikujejo naše razmišljanje, sploh velik vpliv pa imajo na najstnike. Zato je zelo pomembno, da se naučimo kritičnega razmišljanja, pri tem pa nam pomagajo starši in učitelji. Včasih poslušamo odrasle, da je v medijih toliko negativnega, da razmišljajo, da jih ne bodo več spremljali. Vendar mladi ne moremo brez interneta, družabnih omrežij in računalniških igr. Kolikšna je njihova uporaba, ali so zasvojeni, ali spremljajo svetovno dogajanje, ter ali mediji nanje vplivajo, smo skušali izvedeti iz literature in naših domnevanj ter na ta način postavili in preverili hipoteze.

1. Naši učenci porabijo veliko časa za sodobne medije, a so pod slovenskim povprečjem.

Po podatkih raziskave iz leta 2014 mladi v Sloveniji uporabljajo internet, tablične računalnike in mobilne telefone 3,96 ure dnevno. Naši učenci povprečno uporabljajo sodobne medije 2,8 ure na dan. Menimo, da so naši učenci pod slovenskim povprečjem, ker živimo bolj v ruralnem, ekonomsko manj razvitem območju, pa tudi hitrost interneta je počasnejša.

Hipotezo potrjujemo.

2. Dekleta so bolj zasvojena s socialnimi omrežji kot fantje.

Po raziskavi iz ZDA fantje porabijo več časa za igranje iger, dekleta pa za socialna omrežja. Tudi naša dekleta najbolj pogosto spremljajo socialna omrežja (kar 51 %). 31 % jih meni, da so zasvojene s socialnimi omrežji.

Hipotezo potrjujemo.

3. Več kot 70 % najstnikov ne spremlja dogajanja po svetu.

Po omenjeni raziskavi iz leta 2008 in 2009 je 56,4 % devetnajstletnikov spremljalo dogajanje po svetu. Ker so bili naši učenci mlajši, smo predvidevali, da jih spremlja dogajanje pod 30 %.

Približna četrtnina anketiranih je na tekočem z dogajanjem v svetu, med njimi je malo več deklet. Občasno spremlja novice 69 % anketiranih. Samo približno 5 % ne spremlja svetovnega dogajanja.

Hipotezo delno potrjujemo.

4. Sodobni mediji vplivajo na življenje večine najstnikov (več kot 70 %).

Sodobni mediji imajo lahko negativen ali pozitiven vpliv. Na slabo tretjino anketiranih najstnikov mediji vplivajo pri njihovih odločitvah, na dobri dve tretjini pa ne. Glede na odgovore ankete mediji bolj vplivajo na odločitve deklet.

Na anketirane najbolj vplivajo socialna omrežja, na dekleta veliko bolj kot na fante. Poleg socialnih omrežij ima velik vpliv tudi znanost.

Če smo učence vprašali, kateri mediji vplivajo nanje, je samo četrtnina fantov in petina deklet odgovorila, da mediji nimajo vpliva na njihovo življenje.

Učenci, ki so sodelovali v eksperimentu z naslovi novic, so po končanem eksperimentu bili mnenja, da mediji zavajajoče naslove napišejo, da pritegnejo uporabnike.

Hipotezo delno potrjujemo.

5. Mediji bolj vplivajo na zasvojene s sodobnimi mediji kot na tiste, ki niso zasvojeni.

Če na slabo tretjino vseh anketiranih najstnikov vplivajo mediji pri njihovih odločitvah, na dobri dve tretjini pa ne, je slika pri zasvojenih z mediji bolj zaskrbljujoča. Mediji vplivajo na njihove odločitve dosti bolj kot pri tistih, ki jih spremljajo oz. uporabljajo manj. Mediji imajo vpliv na odločitve kar 56 % tistih, ki so z mediji zasvojeni. Zanimivo je, da ima največji vpliv znanost (predvsem pri fantih), sledita rumeni tisk in socialna omrežja (večji vpliv pri dekletih).

Hipotezo potrjujemo.

6. Mediji nas zavajajo, a se tega zaveda le četrtnina najstnikov.

12 % učencev je mnenja, da mediji objavljajo samo objektivne informacije. 38 % vprašanih meni, da mediji občasno objavijo tudi kakšno neresnico, 40 % pa, da je v medijih veliko resnice in neresnice. Da mediji objavljajo veliko neresnice, jih meni 7 %, 3 % pa, da mediji objavljajo samo neresnico, resnico pa obdržijo zase. Dekleta imajo bolj kritično mnenje o objektivnosti informacij v medijih. Anketirani učenci imajo dokaj kritičen odnos do medijev, verjetno tudi zaradi delavnic, ki smo jih izvedli prej.

Učenci, ki so sodelovali v eksperimentu z naslovi novic, so po končanem eksperimentu dejali, da se bolj zavedajo zavajanja medijev, sploh z udarnimi naslovi, ki pritegnejo k branju.

Hipoteze ne potrjujemo.

Mediji še nikoli niso imeli tolikšnega vpliva, kot ga imajo sedaj. Brez medijev danes ne bi mogli živeti. Služijo nam kot vir informacij, v šoli tudi kot izobraževalni pripomoček. Če so včasih imeli veliko vlogo pri naših odločitvah, ga imajo poleg njih tudi mediji.

Mediji imajo tako pozitivne kot negativne vplive. Zelo negativno je, da ustvarjajo občutek, da je nekdo z nami, da nismo sami in osamljeni, v resnici pa nam mediji ne morejo dati varnosti in topline. Zaradi virtualnih prijateljev se izmikamo stikom z ljudmi.

Mnogi se vsakodnevno pogovarjajo o stvareh, ki so jih objavili mediji (novice, nadaljevanke) in s tem vplivajo tudi na teme pogovorov med ljudmi. Ker smo pogosto izpostavljeni določenim informacijam, jih začnemo dojemati kot resnične.

Mediji pa imajo tudi pozitivne vplive, saj nas tudi povezujejo (v samo nekaj sekundah se prek interneta lahko sporazumemo s komer koli po svetu) in nam nudijo tudi vse pomembne informacije ter omogočajo pridobivanje znanja.

Najstniki pri uporabi medijev pričakujemo pomoč staršev in učiteljev. Naše mnenje je, da »tehnologija ni niti dobra, niti slaba, niti nevtralna. Njen vpliv pa odloča, ali jo razumemo kot dobro ali slabo.«

Vesela sva, da smo v sklopu delavnic učence poučili o vplivu medijev in jih naučili kritičnosti do medijev.

6 VIRI IN LITERATURA

Viri:

Okorn, J. Čeferin: Nimam moči, da bi nastavljal novega predsednika NZS. Dnevnik (online). Ljubljana, 16. 09. 2016. (Citirano: 02. 03. 2017). Dostopno na naslovu: <https://www.dnevnik.si/1042751207/sport/nogomet/ceferin-nimam-moci-da-bi-nastavil-novega-predsednika-nzsja>.

A. K. Jeza in šok: Koroška dečka odvzeli, druga dva okradli. Slovenske novice (online). Ljubljana, 25. 02. 2017. (Citirano: 02. 03. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.slovenskenovice.si/bulvar/domaci-trac/jeza-sok-koroska-decka-odvzeli-druga-dva-okradli>.

J. P. Avstralski »grdi raček« izločil Đokovića. Delo (online). Ljubljana, 03. 03. 2017. (Citirano: 03. 03. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.delo.si/sport/tenis/avstralski-grdi-racek-izlocil-Dokovica.html>.

Grosman, G. YouTube rešuje skupina visoko izobraženih opic. Večer (online). Maribor, 21. 02. 2017. (Citirano: 02. 03. 2017). Dostopno na naslovu: <http://www.vecer.com/youtube-resuje-skupina-visokoizobrazenih-opic-6314443>.

Literatura:

Benčina, U. Spremljanje dnevnih novic pri študentih (online). Diplomaska naloga. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 2010. (Citirano: 18. 11. 2016). Dostopno na naslovu: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/bencina-urska.pdf>.

Igrice lahko vodijo do zasvojenosti. Safe.si (online). Ljubljana, 03. 08. 2016. (Citirano: 11. 11. 2016). Dostopno na: <http://safe.si/novice/igrice-lahko-vodijo-do-zasvojenosti>.

Mlade motijo lažne novice. Safe.si (online). Ljubljana, 16. 02. 2017. (Citirano: 17. 02. 2017). Dostopno na naslovu: <http://safe.si/novice/mlade-motijo-lazne-novice>.

Množično občilo. Wikipedia (online). (Citirano: 09. 11. 2016). Dostopno na naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Mno%C5%BEi%C4%8Dno_ob%C4%8Dilo.

Nikolić, N. Pogostost uporabe medijev, samoocenjeno zdravje in duševno zdravje mladih v Sloveniji (online). Diplomaska naloga. Filozofska fakulteta. Maribor, 2016. (Citirano: 16. 12. 2016) Dostopno na naslovu: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=91008>.

Občilo. Wikipedia (online). (Citirano: 09. 11. 2016). Dostopno na naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ob%C4%8Dilo>.

Participacija mladih v politiki. Mlad.si (online). Ljubljana, 28. 12. 2015. (Citirano: 18. 11. 2016). Dostopno na naslovu: <http://mlad.si/2015/12/participacija-mladih-v-politiki/>.

Raziskava (ZDA): Uporaba medijev med otroki in najstniki. Safe.si (online). Ljubljana, 27. 01. 2016. (Citirano: 11. 11. 2016). Dostopno na naslovu: <http://safe.si/novice/raziskava-zda-uporaba-medijev-med-otroki-in-najstniki>.

Razvoj medijev. Zgodovina Evrope (online). Ljubljana, 02. 10. 2016. (Citirano: 18. 11. 2016). Dostopno na naslovu: http://www.zgodovina.eu/mediji/razvoj_medijev.htm.

Škerlep, A. Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrica in praktična raba v družbenem kontekstu. V: Vehovar (ur.) Internet v Sloveniji, projekt RIS '96-98'. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, 1998, str. 24–53.

Zasvojenost z igranjem računalniških iger med slovenskimi osmošolci. NIJZ (online). Ljubljana, 02. 08. 2016. (Citirano: 11. 11. 2016). Dostopno na: <http://www.nijz.si/sl/zasvojenost-z-igranjem-racunalniskih-iger-med-slovenskimi-osmosolci>.

7 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Spoštovani, spoštovana!

Pred tabo je anketa o medijih. Pri vsakem vprašanju obkroži črko pred odgovorom oz. sledi navodilu.

Anketa je anonimna. Rezultati ankete bodo uporabljeni za raziskovalno nalogo na to temo. Prosiva, da podajaš resnične odgovore.

Blaž in Jure

1. Koliko uporabljaš oz. spremljaš sodobne medije?

- a) Nič.
- b) Malo (do 1 ure dnevno).
- c) Srednje (od 1 ure do 2 ur).
- č) Veliko (od 2 ur do 4 ur).
- d) Zelo veliko (več kot 4 ure).

2. Koliko spremljaš navedene kategorije?

	Me ne zanima	Občasno	Pogosto spremljam	Zasvojen/-a
Rumeni tisk				
Črna kronika				
Politika				
Znanost				
Socialna omrežja				
Reklame				

3. Ali spremljaš dogajanje po svetu (npr. bereš časopise, gledaš poročila, spremljaš internetno dogajanje)?

- a) Da, vedno sem na tekočem.
- b) Da, vendar samo občasno.
- c) Ne.

4. Ali nate oz. na tvoje življenje vplivajo mediji s svojimi novicami?

- a) Da, na moje odločitve vplivajo mediji.
- b) Ne, na moje odločitve ne vplivajo mediji.

5. Kateri od spodaj naštetih medijev najbolj vpliva nate?

- a) Rumeni tisk.
- b) Politika.
- c) Črna kronika.
- č) Znanost.
- d) Socialna omrežja.
- e) Reklame.
- f) Na moje življenje mediji ne vplivajo.

6. Na katero skupino ljudi po tvojem mnenju mediji najbolj vplivajo?

- a) Starostnike (nad 65 let).
- b) Starejše odrasle (od 40 do 65 let).
- c) Odrasle (od 30 do 40 let).
- č) Mlajše odrasle (od 20 do 30 let).
- d) Najstnike (od 12 do 19 let).
- e) Starejše šolarje (od 10 do 12).
- f) Mlajše šolarje (od 6 do 9 let).
- g) Predšolske otroke.

7. Kakšno je tvoje mnenje o objektivnosti informacij v medijih?

- a) Mediji objavljajo objektivne (resnične) informacije.
- b) Mediji poleg objektivnih informacij občasno objavijo kakšno neresnico.
- c) V medijih je veliko resnice in neresnice.
- č) Mediji objavljajo veliko neresnice.
- d) Mediji objavljajo samo neresnico, resnico pa zadržijo zase.

Priloga 2: Eksperiment z naslovi novic v medijih

NASLOVI NOVIC V MEDIJIH

Napisan imaš naslov novice. Glede na naslov na kratko napiši, o čem naj bi novica poročala.

Ceferin: Nimam moči, da bi nastavlil novega predsednika NZS

Jeza in šok: Koroška dečka odvzeli, druga dva okradli

Avstralski »grdi račke« izločil **Dokovića**

YouTube rešuje skupina visoko izobraženih opic

Ali meniš da je naslov **Ceferin: Nimam moči, da bi nastavlil novega predsednika NZS** objektivni (resničen) ali naslov zavaja?

- A) Naslov novice je objektivni
- B) Naslov novice zavaja

Utemelji svojo odločitev.

Ali meniš da je naslov **Jeza in šok: Koroška dečka odvzeli, druga dva okradli** objektivni (resničen) ali naslov zavaja?

- A) Naslov novice je objektivni
- B) Naslov novice zavaja

Utemelji svojo odločitev.

Ali meniš da je naslov **Avstralski »grdi račke« izločil **Dokovića**** objektivni (resničen) ali naslov zavaja?

- A) Naslov novice je objektivni
- B) Naslov novice zavaja

Utemelji svojo odločitev.

Ali meniš da je naslov **YouTube rešuje skupina visoko izobraženih opic** objektivni (resničen) ali naslov zavaja?

- A) Naslov novice je objektivni
- B) Naslov novice zavaja

Utemelji svojo odločitev.

Ali se je tvoj odnos do medijev po tem eksperimentu spremenil? Zakaj?
